

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

Факультет

ветеринарної медицини

(назва навчально-наукового інституту/факультету)

"Затверджую"

Завідувач кафедри

Ветеринарної хірургії та

репродуктології

(назва кафедри)

(підпис)

(Слюсаренко Д.В.)

(прізвище та ініціали)

"18" червня 2025 р.

Кафедра ветеринарної хірургії та репродуктології

(назва кафедри)

РОБОЧА ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК "ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ДІБНИХ ТВАРИН"

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти

магістр

(назва)

Галузь знань

21 Ветеринарія

(шифр і назва)

Спеціальність

211 Ветеринарна медицина

(шифр і назва)

Освітня програма

Ветеринарна медицина

(назва)

Харків – 2025 р.

Укладачі: канд. вет. наук, доцент Цимерман О.О., канд. вет. наук, доцент
Заїка П.О., канд. вет. наук, асистент Криворученко Д.О.
 (вчене звання, посада, прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена на засіданні кафедри
«Ветеринарної хірургії та репродуктології»
 (назва кафедри)

Протокол від: " 18 " червня 2025 року № 11
 Робочу програму погоджено

Гарант освітньої програми

Ветеринарна медицина
 (назва ОПП)

«18» червня 2025 року

 (підпис)

Науменко С.В.
 (прізвище та ініціали)

Подовжено термін дії до:

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
 завідувач кафедри ____ (назва кафедри) ____ (підпис) (____ (прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
 завідувач кафедри ____ (назва кафедри) ____ (підпис) (____ (прізвище та ініціали))

" ____ " ____ 20 ____ р. протокол від № ____ від " ____ " ____ 20 ____ р.
 ____ ____ (____)

Завідувач кафедри ____ (назва кафедри) ____ (підпис) ____ (прізвище та ініціали)

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів <u>3</u>	Статус дисципліни:
	<i>вибіркова</i>
Розділів - <u>2</u>	Рік підготовки:
	<u>2</u> -й
	Семестр
Загальна кількість годин <u>90</u>	<u>4</u> -й
	Лекції
	<u>12</u> год.
	Практичні, (семінарські)
	<u>18</u> год.
	Самостійна робота
	<u>60</u> год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>30</u> ; самостійної роботи здобувача – <u>60</u>	Вид контролю:
	Залік диференційований

2 Мета і завдання дисципліни

Метою дисципліни «Особливості відтворення дрібних тварин» є вивчення структурної характеристики та функціональних особливостей органів систем регуляції репродукції дрібних тварин, особливостей утримання та використання плідників, методів отримання сперми, макро- та мікроскопічної оцінки її якості, зберігання, техніки штучного осіменіння тварини, трансплантації ембріонів, особливостей перебігу внутрішньоутробного періоду розвитку дрібних тварин, особливостей будови та функціонування фетоплацентарного комплексу, фізіології та патології родів, особливостей фізіологічного розвитку новонароджених цуценят та кошенят, патологій, що виникають в пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди.

Завдання вивчення дисципліни полягає у опануванні досягнень сучасної ветеринарної репродуктології дрібних тварин, особливості перебігу внутрішньоутробного періоду розвитку дрібних тварин, особливості будови та функціонування фетоплацентарного комплексу, фізіології та патології родів, особливостей фізіологічного розвитку новонароджених цуценят та кошенят, патологій, що виникають в пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дрібні тварини (коти і собаки) різних порід та віку.

Базовими дисциплінами для успішного засвоєння програмного матеріалу дисципліни є (із структурно-логічної схеми освітньої програми для обов'язкових дисциплін) відсутні

3 Програма навчальної дисципліни

Розділ 1 Особливості відтворної здатності дрібних тварин

Короткий зміст розділу: Вивчає структурну характеристику та функціональні особливості органів систем регуляції репродукції дрібних тварин, особливості утримання та використання плідників, методи отримання сперми, макро- та мікроскопічну оцінку її якості, зберігання, техніку штучного осіменіння і трансплантації

Рекомендована література (посилання) – 1,2

Розділ 2 Пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди дрібних тварин

Короткий зміст розділу: Вивчає особливості перебігу внутрішньоутробного періоду розвитку дрібних тварин, особливості будови та функціонування фетоплацентарного комплексу, фізіологію та патологію родів, особливості фізіологічного розвитку новонароджених цуценят та кошенят, патології що виникають в пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди.

Рекомендована література (посилання) – 3,4,5

4 Структура навчальної дисципліни

Назва розділів та тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Загальний обсяг	аудиторних		Самостійна робота	
		усього	в тому числі		
	лекції		практичні		
1	2	3	4	5	6
Розділ 1 Особливості відтворної здатності дрібних тварин					
Тема 1. Морфофункціональна характеристика статевих органів самок і самців дрібних тварин Особливості прояву статевої функції самок дрібних тварин	18	6	2	4	12
Тема 2. Штучне осіменіння тварин. Переваги методу, поширеність. Трансплантація ембріонів. Запліднення та його особливості у самок різних видів дрібних тварин.	24	6	2	4	18
Разом за розділом 1	42	12	4	8	30
Розділ 2 Пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди дрібних тварин					
Тема 3. Особливості фізіології та патології пренатального періоду	10	6	2	4	4
Тема 4. Патології вагітності дрібних тварин.	10	4	2	2	6
Тема 5. Особливості фізіології та патології інтранатального періоду.	14	4	2	2	10
Тема 6. Неонатальний період.	14	4	2	2	10
Разом за розділом 2	48	18	8	10	30
Всього годин	90	30	12	18	60

5 Лекції

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин д/ф
Розділ 1 Особливості відтворної здатності дрібних тварин		
1	Морфофункціональна характеристика статевих органів самок і самців дрібних тварин Особливості прояву статевої функції самок дрібних тварин	2
2	Штучне осіменіння тварин. Переваги методу, поширеність. Трансплантація ембріонів. Запліднення та його особливості у самок різних видів дрібних тварин.	2
Розділ 2 Пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди дрібних тварин		

<i>тварин</i>		
3	Особливості фізіології та патології пренатального періоду	2
4	Патології вагітності дрібних тварин.	2
5	Особливості фізіології та патології інтранатального періоду.	2
6	Неонатальний період.	2
Разом		12

6 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин д/ф
Розділ 1 Особливості відтворної здатності дрібних тварин		
1	Особливості статевого циклу самок дрібних тварин. В'язка дрібних тварин.	2
2	Сперма її особливості у самців дрібних тварин.	2
3	Отримання сперми від плідників. Оцінка якості еякуляту самців дрібних тварин.	2
4	Зберігання і кріоконсервація еякуляту самців дрібних тварин. Штучне осіменіння самок дрібних тварин.	2
Розділ 2 Пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди дрібних тварин		
5	Діагностика вагітності дрібних. Патологія вагітності.	2
6	Переривання вагітності у самок дрібних тварин.	2
7	Фізіологія родів. Патологія родів.	2
8	Допомога при патологічних родах у дрібних тварин	2
9	Фізіологія та патологія після родового періоду. Загибель новонароджених цуценят та кошенят.	2
Разом		18

7 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/ф
Розділ 1 Особливості відтворної здатності дрібних тварин		
1	Статева і фізіологічна зрілість самців і самок дрібних тварин в залежності від породи. Статевий інстинкт, статеві рефлексі, статевий акт. Природне осіменіння дрібних тварин.	6
2	Фізіологічні основи використання самців дрібних тварин. Вплив типу нервової діяльності на статеву функцію самців. Гальмування статевих рефлексів. Лібідо самців та причини його зниження	6
3	Затяжна тічка і скрита тічка Пригнічення тічки, тривале запобігання тічки і короткочасне зрушення тічки.	6
4	Методи синхронізації статевих циклів та викликання	6

	суперовуляції у самиць дрібних тварин. Методи отримання ембріонів та технологія роботи з ембріонами. Значення трансплантації ембріонів у розведенні дрібних тварин.	
5	Пересаджування ембріонів та особливості трансплантації у дрібних тварин.	6
Розділ 2 <i>Пренатальний, інтранатальний та неонатальний періоди дрібних тварин</i>		
6	Патологія плаценти при інфекційних захворюваннях дрібних тварин.	10
7	Знеболення родів. Інфекційні хвороби новонароджених цуценят ікошенят.	10
8	Причини виникнення та методи лікування мастопатій.	10
Разом		60

8 Методи навчання

(Відповідно до структури навчальної дисципліни)

1. Лекційні заняття: лекція, розповідь, пояснення, ілюстрація, бесіда.
2. Практичні заняття: лабораторна робота, практична робота.
3. Самостійні заняття: робота з книгою..

9 Методи контролю

- ❖ усне опитування;
- ❖ тестовий контроль;
- ❖ залік;

Під час поточного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

Підсумковий семестровий контроль (залік) визначається за сумою фактично набраних рейтингових балів з поточного контролю та індивідуального навчально-дослідного завдання.

Поточний контроль проводиться протягом семестру шляхом опитуванням (усного або тестового), а також перевірки якості опанування тем самостійної роботи.

Під час вибору критеріїв оцінки засвоєння здобувачем програми дисципліни враховано виконання програми і засвоєння матеріалу в частині лекційних і лабораторних занять, а також виконання передбаченої програмою самостійної роботи.

Усі види контролю (усне опитування, письмове опитування, тестове опитування) тісно пов'язані та організовуються так, щоб стимулювати ефективну самостійну роботу здобувачів і забезпечити об'єктивне оцінювання рівня їх знань.

Після закінчення вивчення дисципліни (частини дисципліни) підсумковий контроль проводиться у формі заліку і здобувач може набрати протягом семестру в точках контролю від 60 до 100 балів включно.

10 Розподіл балів, які отримують здобувачі

У процесі вивчення курсу успішність здобувачів визначається шляхом проведення поточного та підсумкового контролів (залікового контролю).

Поточне тестування, відповіді на заняттях та контроль самостійної роботи						Всього балів
Розділ 1		Розділ 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60-100
0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	
Загальна рейтингова оцінка (ЗРО = Р+ДЗ)						0-100

$T_{_}$, $T_{_}$... $T_{_}$ – теми розділів.

Оцінка, яку отримує здобувач вищої освіти за проведення проміжного (поточного) контролю (ПотК) складається з балів, які здобувач отримує під час тестування (Т), які складають 30 %; балів, які здобувач отримує під час активності на заняттях (З), які складають 40 % і балів за засвоєння блоку самостійної роботи (С), які складають 30 %.

$$\text{ПотК} = T \times 0,3 + Z \times 0,4 + C \times 0,3$$

У кожному розділі освітньої компоненти проводиться поточний контроль (поточний контроль – ПК).

11 Розподіл балів, які отримують здобувачі (диференційований залік)

Поточне тестування та самостійної роботи						Всього балів	
Розділ 1		Розділ 2				За підсумками розділів (Р)	Диференційований залік (ДЗ)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	((T1+T2+... T6)/n)x60%	ДЗx40%
0-100	0-100	0-100	0-100	0-100	0-100		
Загальна рейтингова оцінка (ЗРО = Р+ДЗ)						0-100	

$T1$, $T2$... $T6$ – теми розділів, n – кількість тем.

Підсумковий контроль навчальної успішності здобувачів здійснюється у формі диференційованого заліку за результатами комп'ютерного тестування. Оцінка з заліку з освітнього компоненту (дисципліни) визначається за 100-бальною шкалою.

Оцінка з заліку (ОЗ) становить 40 % від загальної підсумкової оцінки (ПО).

$$OZ = BZT \times 0,4$$

де: **ОЗ** – оцінка з заліку; **БЗТ** – бали за залікове тестування, які становлять 40 % балів від набраних за залікове тестування балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється, як середнє арифметичне значення (**САЗ**) всіх отриманих студентом оцінок з поточного контролю (**ПК**) засвоєння матеріалу розділів з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{САЗ} = (\text{ПК}_{\text{розд.1}} + \text{ПК}_{\text{розд.2}}) / 2$$

$$\text{БПК} = \text{САЗ} \times 0,6$$

де: **БПК** – бали з поточного контролю, які складають 60 % балів від загальної підсумкової оцінки; **САЗ** – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок з поточного контролю.

Здобувач може набрати протягом семестру в точках контролю засвоєння розділів до 60 балів включно.

Таким чином, підсумкова оцінка (**ПО**) розраховується за формулою:

$$\text{ПО} = \text{ОЗ} + \text{БПК}$$

Результати тестувань відображаються у системі Moodle ДБТУ. Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

12 Шкала: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюють згідно з використанням європейської системи трансферу та накопичення кредитів ECTS.

Основні положення:

Загальна кількість поточних контрольних заходів, що мусить скласти студент з дисципліни, визначається з урахуванням кількості кредитів з дисципліни.

За результатами поточного контрольного заходу рівень засвоєння студентом навчального матеріалу оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

Кількість балів, отримана студентом при оцінюванні підсумкового контролю, співвідноситься з оцінками за національною шкалою та шкалою ECTS відповідно до таблиці 1.

Таблиця 1.

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою	Визначення	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	Відмінно – відмінна відповідь, виконання роботи лише з незначною кількістю	A

		ПОМИЛОК	
82 – 89	добре	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B
74 – 81		Добре – загалом правильна відповідь, робота з певною кількістю грубих помилок	C
64 – 73	задовільно	Задовільно – непогано, але із великою кількістю недоліків	D
60 – 63		Достатньо – відповідь, робота задовольняє мінімальні критерії	E
35– 59	незадовільно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
0-34		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Складання поточних контролів є обов'язковим. Розділ вважається зарахованим, якщо студент набрав мінімально необхідну кількість балів та більше.

Результати рейтингу з розділу доводяться до відома студентів не пізніше третього робочого дня після проведення контрольного заходу і, у разі відсутності претензій з боку студентів, вважаються остаточними.

Якщо студент не погоджується з рішенням про присвоєння йому балів рейтингу за розділ, то він повинен відразу після їх оголошення звернутися з письмовою апеляцією до завідувача кафедри та у визначений термін скласти усну атестацію з розділу перед комісією. Склад апеляційної комісії у кожному конкретному випадку визначається завідувачем кафедри. Рішення комісії є остаточним.

Студент, який не з'явився на поточний контроль має право складати пропущений поточний контроль під час залікового тижня.

Підсумковий рейтинг поточної успішності з дисципліни вираховується усередненням рейтингів з усіх розділів. Семестрова оцінка виставляється студенту з врахуванням результатів підсумкового та поточного контролів. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати при вивченні дисципліни, дорівнює 100.

Іспит передбачає наявність підсумкового тестування. При наявності дозволу на автоматичне зарахування іспиту, студент, який своєчасно складав усі поточні контрольні заходи та за їх результатами атестований з оцінкою «відмінно», може отримати залік автоматично. Семестровою оцінкою у цьому випадку є усереднена оцінка за розділи.

Викладач зобов'язаний здати заповнену заліково-екзаменаційну відомість до навчального відділу протягом наступного граничного терміну: для екзамену - не пізніше, ніж на наступний робочий день після його завершення.

Засвоєння блоку самостійної роботи оцінюються за шкалою відповідно до наступної регламентації (табл. 2)

Таблиця 2.

Шкала оцінювання самостійної роботи

Критерії оцінювання (100-бальна система, усне опитування).

№	Критерій	Максимальна кількість балів	Опис
1	Повнота відповіді	30 балів	Відповідь охоплює всі основні аспекти питання, розкриває його зміст відповідно до навчальної програми.
2	Правильність і точність викладу	20 балів	Відповідь не містить фактичних, логічних або термінологічних помилок.
3	Послідовність і логічність	10 балів	Відповідь логічно структурована, без непослідовних або хаотичних фрагментів.
4	Мова і стиль викладу	10 балів	Висловлення грамотне, чітке, з використанням фахової термінології.
5	Самостійність мислення	10 балів	Студент демонструє вміння робити власні висновки, аналіз, порівняння, наведення прикладів.
6	Додаткові знання (поза основною програмою)	10 балів	Відповідь містить посилання на сучасні джерела, міжпредметні зв'язки, новітні дані.
7	Уміння відповідати на додаткові запитання	10 балів	Студент упевнено реагує на уточнювальні чи поглиблюючі запитання викладача, наводить додаткові аргументи або приклади.

Перерахунок оцінок за 100-бальною шкалою до національної шкали та шкали ECTS здійснюють згідно таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно

60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Активність на заняттях оцінюються за шкалою з максимальною кількістю 100 балів відповідно до наступної регламентації (табл. 3)

Таблиця 3.

Шкала оцінювання активності на заняттях

Шкала ECTS	Національна шкала	Бали	Розшифрування балів
A	відмінно	90-100	студент активно працює протягом занять, надає повні відповіді на запитання викладача і показує при цьому глибоке оволодіння матеріалом, здатний висловити власну думку при обговоренні ситуаційних завдань, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання, наявність конспекту теоретичного матеріалу у повному обсязі, регулярне відвідування системи Moodle
B	добре	82-89	студент активно працює протягом занять, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, наявність конспекту теоретичного матеріалу у повному обсязі, регулярне відвідування системи Moodle
C	добре	74-81	студент активно працює протягом занять, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені

			неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, наявність неповного конспекту теоретичного матеріалу, часткове відвідування системи Moodle
D	задовільно	64-73	студент у цілому оволодів суттю питань з тематики, виявляє знання лекційного матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати ситуаційні задачі. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу, неповне конспектування теоретичного матеріалу, часткове відвідування системи Moodle
E	задовільно	60-63	у студента відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення, виявлене невміння розв'язувати ситуаційні завдання, неповне конспектування теоретичного матеріалу, часткове відвідування системи Moodle
FX, F	незадовільно	0-59	відсутність бажання приймати участь в обговоренні питань, відсутність конспекту, нерегулярне відвідування системи Moodle

Приклад: студент написав тестові завдання поточного контролю на 85 балів. Помножуємо на 0,3. Результат за тести становить 25,5 балів. За самостійну роботу студент отримав 88 балів. Помножуємо на 0,3. Результат за неї становить 26,4 бали. За активність на заняттях – студент отримав 74 бали. Помножуємо на 0,4. Отримуємо 29,6. Усього за поточний контроль кількість балів становить 81,5 бали. Усереднюємо у бік більшої кількості й отримуємо 82 бали, що дорівнює добре В.

Щодо підсумкової атестації студента до уваги приймається результат, отриманий за поточну роботу студента (середнє значення за 2 розділа, що помножується на 0,6) та підсумкову тестову роботу (помножується на 0,4).

Приклад: I розділ – 83 бали, II розділ – 95 балів. Сума балів за розділи складає $178 / 2 = 89$ балів – це отримуємо середнє значення. Далі $89 \times 0,6 = 53,4$ бал. Підсумковий залік студент написав на 91 бал. $91 \times 0,4 = 36,4$ бали. Отже, загальна кількість балів за дисципліну складає $53,4 + 36,4 = 89,8$. Усереднюємо у бік більшої кількості й отримуємо 90 балів, що дорівнює оцінці відмінно або А.

13 Методичне забезпечення

1. Цимерман О.О. Комплексна діагностика та профілактика пренатальної патології у собак. Методичні рекомендації для студентів факультету ветеринарної медицини. Х. – ДБТУ. – 2023. – 47с.

2. Сарбаш Д.В., Цимерман О.О., Заїка П.О. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи студентам факультету ветеринарної медицини Х.- ДБТУ 2022 - 34с.

14 Рекомендована література

Основна література:

1. Акушерство, гінекологія та біотехнологія розмноження тварин з основами андрології: Програма навчальної дисципліни для підготовки фахівців вищих аграрних закладів освіти 3-4 рівня акредитації за спеціальністю 7.130501. „Ветеринарна Медицина” / Г.В. Зверева, С.П. Хомин, В.А. Яблонський, В.Й. Любетський, Г.Г. Харута. – К.: Аграрна освіта, – 2001. – 20с.

2. Гришко Д.С. Лекції з ветеринарного акушерства: Навчальний посібник / Д.С. Гришко. Х.: – Прапор, 2003. – 400с.

3. Фізіологія і патологія розмноження дрібних тварин / Навчальний посібник. / Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та інші– Суми: Ват „Сумська обласна друкарня”, видавництво „Козацький вал”, 2005. – 554с.

4. Практична ветеринарна гінекологія: Учб. Посібник для студ. Факультету вет. медицини, слухачів факультету підвищення кваліфікації, фахівців вет. медицини/ ХЗВІ. Скл. Гришко Д.С., Жидков Д.Н., Гонтаренко В.С. та ін –Х., 1999.

5. Хвороби собак і кішок. /В.Б. Борисевич, В.Ф. Галат, Г.М. Калиновський та ін.; за ред А.Й. Мазуркевича.-К.: Урожай, 1996-432с.

Допоміжна література:

1.Анатомія кішки: навч. посіб. / Рудик С. К., Кот Т. Ф. ; за ред. д-ра вет. наук, проф. С. К. Рудика. - 1-е вид. - Житомир : Полісся, 2011.– 103 с.

2. Яблонський, В.А. Практичне акушерство, гінекологія та штучне осіменіння с.-г. Тварин / В.А. Яблонський. –К.: Урожай, 1995. –288 с.

3. Заведея Т. Л. Сучасна енциклопедія любителів кішок: 1500 корисних порад фахівців. - Донецьк: ТОВ ВКФ "БАО", 2004. – 528 с.

15 Зміни і доповнення

(до методичного забезпечення та рекомендованої літератури)

Що вилучається з робочої програми	Що вводиться в робочу програму	Дата розгляду кафедрою